

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЦИВІЛЬНОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

УДК 343.2

DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlightsjournal-2024-8.08>

ВІТАЛІЙ САВОСТА

здобувач вищої освіти

Національного університету «Чернігівська Політехніка», Україна

savosta.vi@gmail.com

ІГОР ІВАНЬКОВ

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права та правосуддя

Національного університету «Чернігівська Політехніка», Україна

igor_ivankov@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2090-8011

ОЛЕГ ІВАНЬКОВ

кандидат юридичних наук,

старший помічник начальника відділу внутрішнього забезпечення якості освіти

Національна академія Національної гвардії України, Україна

O.ivankoff@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0709-704X

Анотація. Збройна агресія росії проти України призвела не лише до руйнування економіки та втрачених і скалічених людських життів, а й до збільшення кількості зброї, яка перебуває в незаконному обігу. Незаконне володіння та використання вогнепальної зброї завжди являло собою значну суспільну небезпеку та загрозу для держави та суспільства. Вся світова спільнота бореться з проблемою ескалації збройної злочинності та збільшенням поширення нелегального поводження зброї. Дедалі більше держав відзначають зростання кількості насильницьких кримінальних правопорушень із застосуванням вогнепальної зброї та, як наслідок, збільшення потреби у ньому. Специфіка незаконного обігу вогнепальної зброї полягає в тому, що він становить значну соціальну небезпеку сам по собі і є передумовою для скоєння кримінальних правопорушень, що кваліфікуються як тяжкі та особливо тяжкі злочини, зокрема тероризм, вбивства, захоплення заручників. Зростання кількості кримінальних правопорушень, скоєних із застосуванням вогнепальної зброї, є прямим наслідком її незаконного обігу. Також зброєю слід розглядати не тільки як знаряддя скоєння найбільш небезпечних кримінальних правопорушень, а й як передумову розвитку міжнародних конфліктів. На жаль, зростання інтеграції світових економічних процесів сприяє незаконному розповсюдженню предметів та речовин, вилучених із цивільного обігу, у тому числі зброї та боєприпасів. Як наслідок, кількість, а головне небезпека кримінальних правопорушень такої категорії, надає додаткові вимоги до якості роботи правоохоронних органів, які зобов'язані протидіяти цьому кримінальному явищу. Все це свідчить про необхідність проведення комплексних наукових досліджень у цій галузі. Авторами проведено порівняльний аналіз різних аспектів правового регулювання обігу цивільної вогнепальної зброї в Україні та деяких країнах світу, що дало можливість зробити висновок про необхідність прийняття в Україні окремого законодавчого акта, що регулював би обіг вогнепальної зброї без надмірних заборон.

Ключові слова: незаконне поводження, вогнепальна зброя, боєприпаси, злочинність, насильницькі кримінальні правопорушення.

LEGAL REGULATION OF CIVILIAN FIREARMS IN UKRAINE

UDC 343.2

DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlichsjournal-2024-8.08>

VITALY SAVOSTA

higher education applicant

National University “Chernigiv Polytechnic”, Ukraine

savosta.vi@gmail.com

IGOR IVANKOV

PhD, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Criminal Law and Justice

National University “Chernigiv Polytechnic”, Ukraine

igor_ivankov@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2090-8011

OLEG IVANKOV

PhD, Senior Assistant of the Head of the Department

of Internal Quality Assurance of Education

National Academy of the National Guard of Ukraine, Ukraine

O.ivankoff@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0709-704X

Abstract. Russia's armed aggression against Ukraine led not only to the destruction of the economy and crippled human destinies, but also to an increase in the number of weapons in illicit circulation. Illegal possession and use of firearms has always represented a significant public danger and threat to the state and society. The entire world community is struggling with the problem of escalating armed crime and the increasing spread of illegal weapons. An increasing number of states are experiencing an increase in the number of violent criminal offenses involving firearms and, as a result, an increase in the need for them. The specificity of illicit trafficking in firearms is that it poses a significant social danger in itself and is a prerequisite for the commission of criminal offenses classified as grave and especially grave crimes, in particular terrorism, murder, and hostage-taking. The increase in the number of criminal offenses committed with the use of firearms is a direct consequence of their illegal circulation. Also, weapons should be considered not only as a tool for committing the most dangerous criminal offenses, but also as a prerequisite for the development of international conflicts. Unfortunately, the growing integration of world economic processes contributes to the illegal distribution of items and substances withdrawn from civilian circulation, including weapons and ammunition. As a consequence, the quantity, and most importantly the danger, of criminal offenses in this category provides additional requirements for the quality of work of law enforcement agencies required to counter this criminal phenomenon. All this indicates the need for comprehensive scientific research in this area. The authors conducted a comprehensive analysis of various aspects of the legal regulation of the circulation of civilian firearms in Ukraine and in some countries of the world, which made it possible to conclude that it is necessary to adopt a separate legislative act in Ukraine regulating the circulation of firearms without excessive prohibitions.

Key words: illegal handling, firearms, ammunition, crime, violent criminal offenses.

Питання регулювання, володіння і використання вогнепальної зброї в Україні в умовах збройної агресії росії проти України є досить важливим, оскільки впливає на життя та безпеку громадян. В умовах війни, коли люди стикаються з безпосередньою загрозою своєму життю, своєму майну та свободі, доступ до вогнепальної зброї може стати важливим фактором їхнього виживання.

Метою статті є дослідження особливостей правового регулювання обігу цивільної вогнепальної зброї в Україні.

Правове регулювання обігу цивільної вогнепальної зброї відрізняється в різних країнах світу і визначається історичними обставинами, культурними традиціями та правовою системою конкретної держави. Відповідно, і державна політика щодо обігу цивільної вогнепальної зброї може суттєво

відрізнятися. Повномасштабна військова агресія росії проти України значно посилила зацікавленість до питання щодо можливості надання цивільним особам права на вільне володіння вогнепальною зброєю. Таким чином, з огляду на військову загрозу, українська наукова спільнота почала більш активно обговорювати можливість розширення прав громадян на володіння вогнепальною зброєю. Зокрема, цим питанням приділяли увагу О. Боднарук, В. Крук, П. Фріс, А. Шевчук, А. Шепелева та інші. Зокрема, П. Фріс наводить такі доводи щодо надання дозволу на володіння та носіння короткоствольної вогнепальної зброї: по-перше, вільний народ має право захищати себе від диктатури і злочинної влади; по-друге, в умовах агресії росії проти України ми маємо бути готовими для здійснення збройного опору агресору; по-третє, навіть за відповідно працюючих органів поліції кожна людина має право на необхідну оборону, право сама, власними силами захищати себе, своїх близьких, співгромадян, майно та т. ін. від злочинних посягань; по-четверте, це природне право людини; по-п'яте, наявний стан правової охорони не забезпечує відповідного рівня безпеки громадян. На наш погляд, ці аргументи є досить переконливими.

Нині обіг вогнепальної зброї в Україні регулюється такими нормативно-правовими актами, як: Інструкція «Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів», затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС) від 21.08.1998 р. № 622 [1]; Постанова Верховної Ради «Про право власності на окремі види майна» від 17 червня 1992 р. № 2471-ХІІ [2]; Положення про дозвільну систему, затверджене Постановою Кабінету Міністрів від 12 жовтня 1992 р. № 576 [3].

Однак в Україні відсутній єдиний законодавчий акт, який би безпосередньо регулював обіг вогнепальної зброї і узгодив всі наявні суперечності. В нашій країні процес отримання дозволу на володіння вогнепальною зброєю є складним і вимагає від громадянина виконання низки умов, лише після виконання яких громадянину може бути надано дозвіл на придбання вогнепальної зброї, а потім на її зберігання. Також в Україні діють обмеження щодо віку громадянина, який має намір отримати вогнепальну зброю, відповідно до цього щодо видів зброї, які він може придбати: з 18 років – дозвіл на придбання холодної, охолощеної, пневматичної зброї, дозвіл на придбання та зберігання (носіння) газових пістолетів; з 21 року – дозвіл на придбання мисливської гладкоствольної зброї; а також дозвіл на травматичну зброю для працівників суду, правоохоронних органів та їхніх близьких родичів; народних депутатів; дружинників; військовослужбовців; державних службовців; журналістів; з 25 років – дозвіл на придбання мисливської нарізної зброї [1].

Кожен повнолітній громадянин України може придбати мисливську зброю, але лише за умови отримання спеціального дозволу на її використання лише під час полювання.

В Україні наявні обмеження щодо використання вогнепальної зброї для самозахисту. Зокрема, з цією метою дозволено використовувати лише газову та травматичну зброю. В Особливій частині Кримінального кодексу України самооборона описана у ст. 36 «Необхідна оборона», ст. 37 «Уявна оборона», ст. 38 «Затримання особи, що вчинила злочин», ст. 39 «Крайня необхідність», ст. 118 «Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця» та у ст. 124 «Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця» [4].

На наш погляд, потребують розмежування поняття «зброя» і «вогнепальна зброя». Зокрема, МВС зазначає, що «вогнепальна зброя – це ствольна зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами (крім гумових чи аналогічних за своїми властивостями снарядів не смертельної дії), що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металевих зарядів) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що перебуває на визначеній відстані. Достатньою для ураження цілі є питома кінетична енергія снаряда, величина якої на відстані одного метра від дульного зрізу зброї повинна бути рівна чи більша за $0,5 \text{ Дж/мм}^2$ » [1]. Більш сучасне визначення поняття «зброя» у національному законодавстві можна знайти в Інструкції «Про застосування зброї, бойової техніки, озброєння, кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу під час охорони державного кордону

та виключної (морської) економічної зони України», затвердженій наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України від 21 жовтня 2003 р. № 200, відповідно до якої «зброя» – це предмети та пристрої, що призначені для ураження живих цілей, кораблів, літаків (вертольотів) та інших об'єктів і не мають іншого призначення [5].

В Україні були неодноразові спроби запровадити законодавче врегулювання обігу зброї. Однією з таких спроб став проєкт Закону України від 09.02.2009 № 2105 «Про обіг зброї невійськового призначення». У цьому проєкті окремі дефініції пропонувалось вживати у таких значеннях. Зброя – це пристрої, предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені та технічно придатні для неодноразового ураження живої або іншої цілі, які не мають прямого виробничого чи господарсько-побутового призначення. Вогнепальна зброя – це зброя, конструктивно призначена для механічного враження цілі на відстані снарядом, що одержує направлений рух у стволі за рахунок енергії вибухових речовин та має достатню вражаючу здатність [6]. Незважаючи на окремі технічні ускладнення, ці визначення можуть бути, на наш погляд, використані у нормативно-правових актах.

Останньою спробою оновити законодавство про обіг зброї став законопроект № 5708 «Про право на цивільну вогнепальну зброю», друге читання якого відбулося 5 січня 2024 р. Після цього була представлена доопрацьована версія документа. Однак остаточна версія значно скоротила категорії осіб, які мають право на самозахист, зокрема це особи, які досягли 30 років і мають п'ятирічний досвід володіння іншими видами дозволеної зброї (наприклад, мисливською або травматичними пістолетами). Саме вони можуть придбати короткоствольну нарізну вогнепальну зброю. Іншим важливим обмеженням є пропозиція дозволити володіння цивільною зброєю лише через п'ять років після закінчення воєнного стану. Щодо довгоствольної нарізної зброї, законодавці пропонують дозволити її володіння особам, які досягли 25 років і пройшли відповідні курси. Однак, навіть якщо обмежена кількість людей зможе легально придбати зброю, поліція може в будь-який час прийти з перевіркою до власників зброї. Законодавці пропонують проводити такі перевірки не рідше одного разу на три роки або за рішенням суду. Власник зброї має забезпечити доступ до місця її зберігання. У разі порушень поліція видає припис, і якщо власник не виконає його протягом місяця, його позбавлять права на володіння зброєю [7].

Політики, представники правоохоронних структур України висловлюють значну критику щодо питання легалізації володіння зброєю громадянами. Вони вважають, що «суспільство не готове до такого кроку через те, що культура поведінки зі зброєю в Україні ще на надто низькому рівні, а це, відповідно, створює потенційну небезпеку для здоров'я чи навіть життя людей» [8]. Також опоненти легалізації зброї зауважують, що потенційно відбудеться надзвичайне зростання рівня насильницької злочинності, а також існує ризик того, що зброя може потрапити до рук злочинців.

Українське інформаційне агентство РБК-Україна з посиланням на дані опитування соціологічної групи «Рейтинг» зазначає, що в умовах воєнного конфлікту підтримка ідеї надання громадянам України права на володіння вогнепальною зброєю та боеприпасами значно зросла. Станом на 2022 рік 58 % опитаних підтримують цю ініціативу, тоді як 39 % висловили свою протилежну думку [9]. Згідно з дослідженням СЕНСС «Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020» з усіх зафіксованих та проаналізованих подій у 1 473 випадках було встановлено види та/або кількість зброї, що незаконно зберігалась або використовувалась. Це становить 93 % від загальної кількості оброблених повідомлень. Після аналізу 1 591 випадку експертами СЕНСС було виявлено, що найбільша кількість ідентифікованої зброї належить до категорії вибухонебезпечних предметів (міни, гранати, тротилові шашки та детонатори) – щонайменше 1 878 одиниць [10].

Агентство новин «Суспільні новини» з посиланням на Національну поліцію України зазначає, що у 2023 р. було вилучено понад п'ять тисяч одиниць вогнепальної зброї та 1,8 мільйона боеприпасів і набоїв. З незаконного обігу було вилучено 5 168 одиниць вогнепальної зброї, з них: автоматів – 1567; пістолетів і револьверів – 997; гранатометів – 921; одиниць переробленої зброї – 1683. Крім того, поліція вилучила: гранат – 17 815; мін, запалів, вибухових пристроїв – 16 798; набоїв – понад 1 800 000; вибухових речовин – 2935 кг [11].

Вважаємо за доцільне проаналізувати окремі питання правового регулювання обігу цивільної вогнепальної зброї в окремих країнах світу.

У Чехії право на володіння зброєю було відновлено наприкінці ХХ сторіччя. Інтернет-ЗМІ «Європейська правда» з посиланням на Ceske Noviny пише, що влітку 2021 р. чеський парламент прийняв поправку

до Конституції, що дозволяє самозахист зі зброєю. Це положення доповнило Хартію основоположних прав і свобод Чехії нормою про те, що «право захищати своє життя або життя іншої людини навіть за допомогою зброї гарантується на умовах, встановлених законом». Чинне «збройне» законодавство Чехії є досить ліберальним. Однак застосування зброї дозволяється лише у разі крайньої необхідності [12].

За даними лабораторії законодавчих ініціатив, з 1997 р. громадяни Швейцарії мають право носити зброю. Швейцарія вважається однією з найбільш озброєних держав Європи та світу: будь-яка особа має можливість відкрито носити зброю, якщо на це є відповідний дозвіл. Строк дії такого дозволу – 5 років. У 2019 р. на референдумі населення держави підтримало ініціативу щодо впровадження жорсткіших «збройних» заборон. Проте загалом швейцарська політика щодо зброї залишається досить ліберальною [13].

У США регулювання обігу цивільної зброї відрізняється в різних штатах, але ці питання засновані на Другій поправці до Конституції США, що набрала чинності 15 грудня 1791 р. і гарантує право громадян на вільне зберігання та носіння вогнепальної зброї. В ній записано, що «через те, що для безпеки вільної держави необхідне добре організоване ополчення, право народу мати і носити зброю не повинне обмежуватися». Це право було визнане Верховним Судом США як право громадян на володіння зброєю для особистих цілей, зокрема для самозахисту [14, с. 251].

Висновки і перспективи подальших досліджень. В Україні питання правового регулювання обігу цивільної вогнепальної зброї є актуальним і вимагає негайного вирішення. На сьогодні громадяни України стикаються з проблемою відсутності ефективних механізмів самозахисту, що є особливо важливим під час збройної агресії росії проти України. Наша держава потребує закону про зброю, який би регулював обіг вогнепальної зброї без надмірних заборон. Право громадян на самозахист за допомогою вогнепальної зброї повинно бути визнаним та регульованим на законодавчому рівні, зокрема, за рахунок легалізації короткоствольної вогнепальної зброї.

REFERENCES

1. Instruktsiya “Pro porядok вигotovlennya, pridbannya, zberigannya, obliku, perevezennya ta vikoristannya vognepalnoyi, pnevmatichnoyi, kholodnoyi i okholoshchenoyi zbroyi Ukrainy, [...]»: Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukraini vid 21.08.1998 r. № 622; onovlena 6 chervnya 2023 r. [Instructions “On the procedure for the manufacture, acquisition, storage, accounting, transportation and use of firearms, pneumatic, cold and refrigerated weapons, Ukraine, [...]”: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated August 21, 1998 No. 622]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/print1499418753052336#Text> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
2. Pro pravo vlasnosti na okremi vidi maina: Postanova Verkhovnoi Radi vid 17 chervnya 1992 r. № 2471-XII; onovlena 24 sichnya 1995 r. [On the right of ownership of certain types of property: Resolution of the Supreme Council of June 17, 1992 No. 2471-XII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-12#Text> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
3. Polozhennya pro dozvilnu sistemu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukraini vid 12 zhovtnya 1992 r. No. 576; onovlena 19 travnya 2022 r. [Regulation on the authorization system: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on October 12, 1992 No. 576]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF#Text> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
4. Kriminalnii kodeks Ukraini: zakon vid 05.04.2001 r. № 2341-III: data onovlennya 28 bereznya 2024 r. [Criminal Code of Ukraine: Law dated April 5, 2001. No. 2341-III]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennya Instruktiiyi pro zastosuvannya zbroyi, boiovoyi tekhniki, ozbroennya korabliv (kateriv), litakiv i vertolotiv Derzhavnoyi prikordonnoyi sluzhbi Ukraini, [...]»: Nakaz Administratsiyi Derzhavnoyi prikordonnoyi sluzhbi Ukraini vid 21.10.2003 r. № 200 [On approval of the Instructions on the use of weapons, military equipment, weapons of ships (boats), aircraft and helicopters of the State Border Service of Ukraine, [...]»: Order of the Administration of the State Border Service of Ukraine dated October 21, 2003. No. 200]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-03#Text> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
6. Pro obig zbroyi neviiskovogo priznachennya: proekt Zakonu Ukraini vid 09.02.2009 № 2105 [On the circulation of non-military weapons: draft Law of Ukraine dated 02/09/2009 No. 2105]. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1MH00B> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
7. Pro pravo na tsivilnu vognepalnu zbroyu: Proekt Zakonu Ukraini vid 23.06.2021 r. № 5708 [On the right to civilian firearms: Draft Law of Ukraine dated 06/23/2021 No. 5708]. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/JI05576A> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
8. Shevchuk, A. Bodnaruk, O. (2023). Shchodo okremikh pitan prava na vognepalnu zbroyu ta yiyi legalizatsiyi v Ukraini. Sait yuridichnogo fakultetu Chernivetskogo natsionalnogo universitetu imeni Yuriya Fedkovicha 11.03.2023 [On certain issues of the right to firearms and their legalization in Ukraine]. Retrieved from: <https://law.chnu.edu.ua/pravo-na-vohnepalnu-zbroiu-ta-yii-lehalizatsia-v-ukraini/> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].

9. Belous, O. (2022). Prikhnilnikiv prava na zbroyu v Ukraini vperше stalo bilshe, nizh protivnikiv. *RBC-Ukraina*. 23.05.2022 [For the first time, supporters of gun rights in Ukraine have become more opposed. *RBC-Ukraine*]. Retrieved from: <https://www.rbc.ua/ukr/news/storonnikov-prava-oruzhie-ukraine-vperverye-1653302854.html> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
10. Rezultati doslidzhennya "Nezakonnii obig i vikoristannya zbroyi v Ukraini u 2020». Tsentр bezpekovikh doslidzhen "SENSS". 3.02.2021. [Results of the study "Illegal handling and use of weapons in Ukraine in 2020". Center for Security Research "SENSS"]. Retrieved from: <https://censs.org/illcit-arms-2020/> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
11. Bogdanyuk, O. (2023). Nezakonnii obig zbroyi: Natspolitsiya povidomila, skilki zbroyi ta boepripasiv viluchili 2023 roku. *Suspilne novini* [Illegal circulation of weapons: the National police reported how many weapons and ammunition were seized in 2023. *Public news*]. Retrieved from: <https://suspilne.media/661630-nezakonnij-obig-zbroi-nacpolicia-povidomila-skilki-zbroi-ta-boepripasiv-vilucili-2023-roku/> (Last accessed: 03/27/2024). [in Ukrainian].
12. U Chekhiyi zakriplyat v konstitutsiyi pravo gromadyan zakhishchati svoje zhittya zi zbroeyu. *Evropeiska pravda*. 21.07.2021 [In the Czech Republic the right of citizens to defend their lives with weapons will be enshrined in the constitution. *European truth*]. Retrieved from: <https://suspilne.media/661630-nezakonnij-obig-zbroi-nacpolicia-povidomila-skilki-zbroi-ta-boepripasiv-vilucili-2023-roku/> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
13. Legalizatsiya vognepalnoyi zbroyi: mizhnarodnii dosvid. Laboratoriya zakonodavchikh initsiativ. 21.03.2023 [Legalization of firearms: international experience. Laboratory of Legislative Initiatives]. Retrieved from: <https://parlament.org.ua/2023/03/21/strong-legalizatsiya-vognepalnoyi-zbroyi-mizhnarodnij-dosvid-strong/> (Last accessed: 03/27/2024) [in Ukrainian].
14. Kholbruk, S. (2013). Pravo narodu na zberigannya ta nosinnya zbroyi: druga Popravka Billyu pro prava SShA [The Right of the People to Keep and Bear Arms: The Second Amendment to the US Bill of Rights]. *Naukovo-praktichnii fakhovii zhurnal "Pravo SShA"* (ukrayinska mova). [Scientific and practical journal "US Law" (Ukrainian language)]. No. 1–2, 240–250 [in Ukrainian].
15. Didenko, S., Grin, A., Popov, S. (2022). Osoblivosti administrativno-pravovogo reguluvannya obigu vognepalnoyi zbroyi v Ukraini: realiyi sгодennya ta perspektivi [Features of administrative and legal regulation of the circulation of firearms in Ukraine: present realities and prospects]. *Naukovii visnik Uzhgorodskogo natsionalnogo universitetu. Seriya "Pravo" – Scientific Bulletin of Uzhgorod National University: "law" series*. No. 69, 266–271 [in Ukrainian].

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Інструкція «Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, [...]»: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.1998 р. № 622; оновлена 6 червня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/print1499418753052336#Text> (дата звернення: 27.03.2024).
2. Про право власності на окремі види майна: Постанова Верховної Ради від 17 червня 1992 р. № 2471-XII; оновлена 24 січня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-12#Text> (дата звернення: 27.03.2024).
3. Положення про дозвільну систему: Постанова Кабінету Міністрів від 12 жовтня 1992 р. № 576; оновлена 19 травня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.03.2024).
4. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III, дата оновлення 28 березня 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 28.03.2024).
5. Про затвердження Інструкції про застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України, [...] : Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 21.10.2003 р. № 200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-03#Text> (дата звернення: 28.03.2024).
6. Про обіг зброї невійськового призначення: проєкт Закону України від 09.02.2009 № 2105. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1MH00B> (дата звернення: 28.03.2024).
7. Про право на цивільну вогнепальну зброю: проєкт Закону України від 23.06.2021 р. № 5708. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/II05576A> (дата звернення: 28.03.2024).
8. Шевчук А., Боднарчук О. Щодо окремих питань права на вогнепальну зброю та її легалізації в Україні. Сайт юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. 11.03.2023. URL: <https://law.chnu.edu.ua/pravo-na-vohnepalnu-zbroiu-ta-yii-lehalizatsia-v-ukraini/> (дата звернення: 28.03.2024).
9. Белоус О. Прихильників права на зброю в Україні вперше стало більше, ніж противників. *RBC-Ukraina*. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/storonnikov-prava-oruzhie-ukraine-vperverye-1653302854.html> (дата звернення: 28.03.2024).
10. Результати дослідження «Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020». *Центр безпекових досліджень «СЕНСС»*. URL: <https://censs.org/illcit-arms-2020/> (дата звернення: 28.03.2024).
11. Богданюк О. Незаконний обіг зброї: Нацполіція повідомила, скільки зброї та боєприпасів вилучили 2023 року. *Суспільне новини*. URL: <https://suspilne.media/661630-nezakonnij-obig-zbroi-nacpolicia-povidomila-skilki-zbroi-ta-boepripasiv-vilucili-2023-roku/> (дата звернення: 28.03.2024).
12. У Чехії закріплюють в конституції право громадян захищати своє життя зі зброєю. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/07/21/7125694/> (дата звернення: 28.03.2024).

13. Легалізація вогнепальної зброї: міжнародний досвід. *Лабораторія законодавчих ініціатив*. URL: <https://parlament.org.ua/2023/03/21/strong-legalizatsiya-vognepalnoyi-zbroyi-mizhnarodnij-dosvid-strong/> (дата звернення: 29.03.2024).

14. С. Холбрук. Право народу на зберігання та носіння зброї: друга Поправка Біллю про права США. *Науково-практичний фаховий журнал «Право США»* (українська мова). № 1–2. 2013. С. 240–250.

15. Діденко С., Грінь А., Попов С. Особливості адміністративно-правового регулювання обігу вогнепальної зброї в Україні: реалії сьогодення та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2022. № 69. С. 266–271.